
Katarzyna Liana

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze jako prekursor Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego

W dniu 8. lipca bieżącego roku w Muzeum Regionalnym PTTK im. I. Łukasiewicza w Gorlicach odbył się wernisaż „Polskie Towarzystwo Krajoznawcze. 1906 – 1950”. Wystawa została przygotowana ze zbiorów Centralnej Biblioteki PTTK w Warszawie.

Przybyłych na uroczystość gości powitał prezes gorlickiego Oddziału PTTK Roman Trojanowicz. Z powodem zorganizowania wystawy i jej treścią zapoznała uczestników otwarcia pracownik Muzeum Katarzyna Liana.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze (PTK) w chwili powstania swą działalnością obejmowało zabór rosyjski. Decyzja o zarejestrowaniu PTK przez warszawski Urząd Gubernialny do Spraw Stowarzyszeń zapadła w październiku 1906 roku, a podpisana została przez Prezesa-Gubernatora Martynowa. Naczelnym celem jego założycieli było ukazywanie piękna polskiej ziemi oraz rozbudzenie uczuć patriotycznych, szczególnie wśród młodego pokolenia, poprzez poznawanie Polski i działania zmierzające do ochrony dorobku materialnego i duchowego. Zgodnie z literą statutu PTK główne wytyczne dla członków stanowiły:

Zbieranie wiadomości dotyczących krajoznawstwa polskiego,

Gromadzenie danych naukowych, geograficznych, fizjograficznych, antropologicznych, etnograficznych, statystyczno-ekonomicznych, archeologicznych oraz związanych z historią sztuki, dotyczących ziem polskich i krajów przyległych, historycznie lub geograficznie z nimi związanych.

Kwartalnik Gorlicki

Szerzenie wśród ogółu, a szczególnie wśród młodzieży wiadomości dotyczących krajoznawstwa,

Władze i członkowie PTK wyznaczyli sobie także środki, za pomocą których Towarzystwo dążyło do osiągnięcia zamierzonych rezultatów:

- 1) Organizuje wycieczki po kraju(...),
- 2) Urządza wycieczki i ekskursje dla młodzieży i członków Stowarzyszenia do miejscowości godnych uwagi z jakichkolwiek względów,
- 3) Gromadzi wszelkie zbiory dotyczące fizjografii, folkloru, archeologii, etnologii, przemysłu, sztuki, itp.,
- 4) Zakłada i utrzymuje bibliotekę,
- 5) Urządza odczyty i konferencje z dziedziny krajoznawstwa,
- 6) Organizuje wykłady dotyczące sposobu badań, organizowania wycieczek, robienia zdjęć fotograficznych, kolekcjonowania okazów przyrodniczych,
- 7) Otwiera pracownie do badań i doświadczeń,
- 8) Tworzy Sekcje lub Oddziały prowincjonalne,
- 9) Urządza wystawy krajoznawczo-naukowe,
- 10) Posiada korespondentów w kraju lub za granicą,
- 11) Wydaje czasopismo poświęcone krajoznawstwu polskiemu,
- 12) Roztacza opiekę nad zabytkami sztuki, pamiętkami historycznymi i osobliwościami przyrodniczymi w kraju.

Po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu niepodległości Polskie Towarzystwo Krajoznawcze objęło swoją działalnością cały kraj. Powstawały liczne koła i oddziały. W 1933 roku było już zarejestrowanych 89 oddziałów z 9125 członkami, najbliższy Gorlicom oddział znajdował się w Tarnowie. Wzrastająca popularność PTK motywowała zarząd Towarzystwa do rozszerzania skali działalności. W 1933 roku statut poszerzono o zapisy mówiące o konieczności „... urządzania i prowadzenia muzeów krajoznawczych o charakterze regionalnym (w okresie międzywojennym było ich 25), oraz wydawania i popierania publikacji naukowych, literackich i artystycznych. Ponadto kładziono nacisk na przygotowanie przewodników po poszczególnych miejscowościach. Tu oferta była bogata i różnorodna. Główne wydawnictwa to „Ziemia” uchodząca za organ prasowy PTK, a ukazująca się od roku 1910, „Orli lot” - dla młodzieży, „Wiadomości Krajoznawcze i Turystyczne” - jako biuletyn bezpłatny dla członków, monografie i przewodniki po różnych częściach kraju, a także wielotomowy Słownik Geograficzny Państwa Polskiego.

Ciekawym i nowym zwyczajem popularyzowanym przez PTK było drukowanie i rozprowadzanie pojedynczych lub w seriach kart korespondencyjnych, zwanych inaczej krajowidokami, widokówkami czy wreszcie pocztówkami. Tu warto przypomnieć, że nazwa „pocztówka” wymyślona została na konkurs zorganizowany przy okazji I Krajowej Wystawy Kart Korespondencyjnych. Określenie to zaproponował sam Henryk Sienkiewicz.

Kolejnym zadaniem jakiego podjęło się PTK było organizowanie schronisk i domów wycieczkowych. W latach międzywojennych powstały one w 16 miejscowościach ciekawych turystycznie. Często bazą ową stawały się adaptowane zabytkowe budynki takie jak Stary Spichlerz w Kazimierzu n/ Wisłą czy tzw. Dom Królów Polskich w Gdańsku. Oczywiście, przez cały czas działalności Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego szczególnie nacisk kładziony był na organizowanie wycieczek. Bardzo szybko ustalono sprawy organizacyjne i porządkowe: „... Wobec licznych zapisów i niemożliwości porozumiewania się w ostatniej chwili postanowiono, raz na zawsze, odbywać wycieczki w

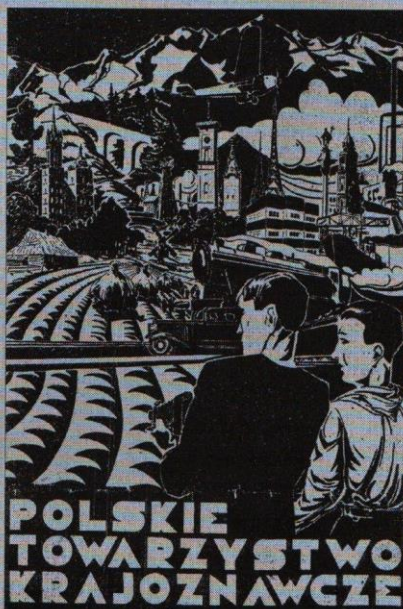

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
Oddział w Gorlicach
MUZEUM REGIONALNE PTTK im. Ignacego Łukasiewicza w Gorlicach
oraz autor wystawy

Centralna Biblioteka PTTK w Warszawie

zapraszają do obejrzenia ekspozycji:

„Polskie Towarzystwo Krajoznawcze 1906-1950”

Zbiory będą prezentowane w sali wystaw zmiennych
Muzeum Regionalnego PTTK w Gorlicach
w dniach od 9 lipca do 27 sierpnia 2010 r.

Muzeum Regionalne PTTK w Gorlicach, ul. Wąska 7-9, tel. 18 35 22 615

Kwartalnik Gorlicki

terminie zdecydowanym, bez względu na pogodę. Drugie ważne postanowienie stanowi, że Towarzystwo nie może zajmować się sprawą żywności, i każdy uczestnik musi sam zaopatrywać się w zapasy. Organizatorowie ułatwiają przejazd, wyrabiają pozwolenia, udzielają objaśnień naukowych...”

Dynamiczny rozwój PTK zahamowany został przez II wojnę światową. Towarzystwo zostało reaktywowane zaraz po jej zakończeniu, w 1945 roku. Działo ono jeszcze przez 5 lat obok Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (PTT), jeszcze starszego, bo powstałego w 1873 roku. W 1950 roku pojawił się projekt rozwiązania obu Stowarzyszeń i połączenia ich członków w jednej organizacji. Tak też się stało. W grudniu 1950 roku powstało Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze, które stało się prawnym spadkobiercą majątku i tradycji swoich poprzedników. Zatem w bieżącym, 2010 roku, przypada 60-lecie PTTK.

W Gorlicach nie powstał Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Natomiast w roku 1932 zarejestrowany został statut Gorlickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Założenia PTT w wielu punktach statutu były zbieżne z tymi, jakie przyjęło PTK. Do głównych zadań statutowych zaliczyć należało w Gorlicach:

- Organizowanie wycieczek turystyczno – krajoznawczych,
- Opracowanie i wytyczenie szlaków na terenie Beskidu Niskiego,
- Opracowanie planu budowy schronisk,
- Działalność wydawnicza,
- Pozyskanie nowych członków.

W 1938 roku udało się opracować w gorlickim Oddziale plan zagospodarowania turystycznego Beskidu Niskiego, wraz z jego głównym założeniem-stworzeniem sieci schronisk. Realizację inwestycji przerwał wybuch II wojny światowej. Po 1945 roku przystąpiono ponownie do budowy. Ostatecznie, w 1958 roku, już pod patronatem PTTK Oddział w Gorlicach oddano do użytku dla turystów schronisko na Magurze Małastowskiej, a w 1977 roku bacznię w Bartnem.

Gorlicki Oddział PTTK prowadzi także, zgodnie z zapisem w statucie, działalność wydawniczą. Wśród publikacji, które ukazały się należy wymienić przede wszystkim: „Gorlice” J. Baruta, oraz cieszące się ogromną popularnością pamiętniki ks. B. Świeżkowskiego zatytułowane „Z dni grozy w Gorlicach”. Ukazują się także widokówki i kartki pocztowe.

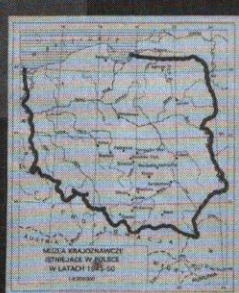
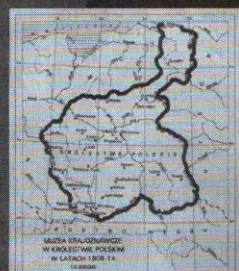
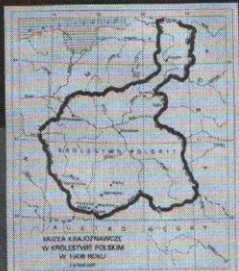
Przez cały okres działalności na Ziemi Gorlickiej czy to Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, czy po 1950 roku, Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego gromadzone były pamiątki dokumentujące historię regionu. Dzięki pasji wielu osób, wśród których znaleźli się min. A. Waławski, S. Gabriel czy J. Barut udało się w Gorlicach otworzyć Muzeum Regionalne PTTK im. I. Łukasiewicza. Placówka funkcjonuje już 53 lata, od lipca 1957 roku. Udostępnia ona zwiedzającym swoje bogate zbiory na stałych ekspozycjach prezentujących: I wojnę światową i bitwę pod Gorlicami, historię miasta Gorlice, historię przemysłu naftowego oraz etnografię Łemków i Pogórzan.

Rocznicowa wystawa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego prezentowana w Gorlickim Muzeum Regionalnym PTTK stała się zatem doskonałą sposobnością do przypomnienia, choćby w skrócie, dorobku naszego, miejscowego, Oddziału PTTK na przestrzeni kilkudziesięciu lat.

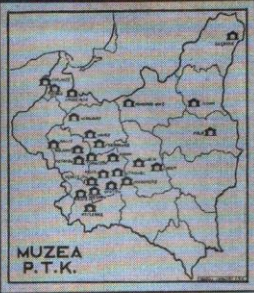
*Opracowanie: Katarzyna Liana,
pracownik Muzeum Regionalnego PTTK w Gorlicach*

MUZEA

„W miejscowościach, gdzie istnieją Oddziały Towarzystwa, a nie ma muzeów, obowiązek tworzenia tych ważnych placówek kulturalno-oświatowych bierze na siebie T-wo, zakładając MUZEA KRAJOZNAWCZE o charakterze regionalnym”.

- MUZEUM P. T. K.
- I. W domach własnych:
1. Nowogród (Lambert), Karpowicz Marcin P. T. K. (w. Sąd. 1904), Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 2003
 2. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 3. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 4. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 5. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 6. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 7. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 8. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 9. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 10. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
- II. W lokalach udostępnionych przez władze rządowe, samorządowe oraz instytucje społeczne:
1. Chabli, wsi Lelickich, Państwo, Ciężko im. St. Czarnolegowski, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 2. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 3. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 4. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 5. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 6. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 7. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 8. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 9. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 10. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
- III. W lokalach wynajmionych:
1. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 2. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 3. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 4. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 5. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 6. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 7. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 8. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 9. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347
 10. Białobrzegi, Karcisz p. Zofia Chładowska, Eksp. 1908, nr. 32-3 (od 1897 czasu muzeum wzniesie zabudowę) Złoty. 1909, str. 347

MUZEUM P. T. K.

Zbiór w Muzeum Trybunickim, w Gorlicach (Muzeum P.T.K. w Gorlicach). Długość 100 cm, szerokość 100 cm.

Wzrosty i cięciwa ludzi w Gorlicach w 1911 roku.

Wzrosty i cięciwa ludzi w Gorlicach w 1911 roku. Wykres przedstawia zmiany w średnim wzroście i wadze ludności Gorlickiej w latach 1911-1915. Wykres ten jest ważnym źródłem informacji o kondycji fizycznej ludności w tym czasie.

Władca Gorlicki, hrabia Stanisław Czajkowski w mundurze Trybunickim.

Zbiórki muzeum P.T.K. w Gorlicach, rok 1911. W tle: J. Płociniec, J. Niesławski, J. Niesławski, J. Niesławski.

Od 1909 roku działała Sekcja Muzealna Oddziału P.T.K. w Gorlicach, muzeum miało własny lokal w 1910 roku i swoje dzierżawne w postaci ekspozycji. W tym samym roku podjęto decyzję o budowie siedziby placówki wzniesienie wzniesiono w Gorlicach. Długość 100 cm, szerokość 100 cm.

Zasady organizacji muzeów krajoznawczych.

Wzrosty i cięciwa ludzi w Gorlicach w 1911 roku. Wykres przedstawia zmiany w średnim wzroście i wadze ludności Gorlickiej w latach 1911-1915. Wykres ten jest ważnym źródłem informacji o kondycji fizycznej ludności w tym czasie.

Włodzisław Jankowski (Warszawa)

**TWÓRCY MUZEÓW
KRAJOZNAWCZYCH**

Jan Żurawski

Praca Albiondział (tł. mowa początkowych tradycji) i praca w dziedzinie (muzeum) powstania w 1910 (powstanie w 1918 roku).
 Muzeum PTK w Sandomierzu było jednym z pierwszych i wspaniałych dzieł twórczości w tej dziedzinie, a także odwołanie regionalizmu. Pierwszą wystawę muzealną otwarto dopiero 3 maja 1924 roku przy udziale wielu miłośników regionalizmu.
 Rady Głównej PTK, Warszawskiego Towarzystwa Naukowego i Uniwersytetu Warszawskiego.
 Objętość jej składowa około 3 trzynaści osób.
 W 1922 roku kolekcja liczyła 1400 eksponatów, a biblioteka krajoznawcza 375 książek.
 Zarządca: Szymon Matusz. Muzeum PTK (1924-1925) Warszawa 1925

Eugeniusz Kucharski

Muzeum PTK w Sandomierzu, 1924 i 1925 (Zbiory Muzeum krajoznawcze PTK w Sandomierzu)

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

Krajoznawcze Muzeum PTK posiadało w swoim czasie do regionalistycznych, zgrupowanych ekspozycji w postaci dokumentów historycznych, etnograficznych i przyrodniczych, etnograficznych i przyrodniczych oraz w znacznej części gromadzonego przez Józefa Czarnieckiego i jego współpracowników w powiatach Gorlickich i sąsiednich, powierzonego 34 m kw.
 MUSEUM ANTONIOWA, Żurawski, 1924, s. 101-102

Stanisław Tomicki

Muzeum PTK w Sandomierzu, 1924 i 1925 (Zbiory Muzeum krajoznawcze PTK w Sandomierzu)

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

Salonik Władysława Górnika PTK powstał we Włocławku już w 1908 roku, a Muzeum zaczęło działać, w maju 1909 roku w budynkach burskich, w kilku pokojach, zajmując około 100 m kw. Działalność rozpoczęła się do zbierania i gromadzenia na Kujawach, aby wspomóc placówkę darowiznami, a odtąd zaczęła współpracować z innymi lokalnymi "Gosy Kujawskiej", już w 1909 roku muzeum miało 217 eksponatów. Pierwszymi kolekcjami były: Polska Olszewska, w 1927 roku, parafianom kamień wzięty z pod murów burskich, w którym Muzeum rozpoczęła swoją pracę w 1930 roku. Po wojnie wzmocniła się w 1947 roku, a w końcu otrzymała 10000 eksponatów.
 Stanisław Górnik, Muzeum PTK (1908-1924) Warszawa 1925

Witold Rępecki (Warszawa)

Muzeum PTK w Kijowie - ekspozycja (P. A. Matusz)

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

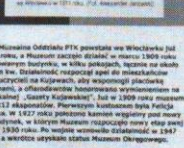
Salonik muzealny zapoczątkował w 1913 roku Stanisław Janusz Górnik oddając w dyspozycję lokalnego Oddziału PTK kolekcję swoich zbiorów, złożoną z czołowych prawniczych i etnograficznych z regionu kujawskiego...
 Maria Dąbka, Żurawski, 1924, s. 101

Antoni Wasiński

Wnętrze Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

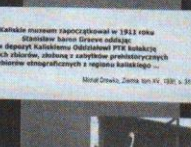

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

W Olsztynie zbioru do prywatnego Muzeum PTK, gromadzonego od 1911 roku, a zbiorczyca uruchomiona oficjalnie dopiero po 3 wojnie światowej w 1928 roku. Wtedy też na stałe wstąpiła budowa, natomiast dzięki staraniom i staraniom lokalnych władz, udało się zorganizować, a pod koniec wojny 1939-1945 zbioru zostały w prywatnym muzeum Bronisława Czarnieckiego.
 Stanisław Górnik, Muzeum PTK (1908-1924) Warszawa 1925

Józef Bielecki (Warszawa)

Wnętrze Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

Salonik muzealny zapoczątkował w 1913 roku Stanisław Janusz Górnik oddając w dyspozycję lokalnego Oddziału PTK kolekcję swoich zbiorów, złożoną z czołowych prawniczych i etnograficznych z regionu kujawskiego...
 Maria Dąbka, Żurawski, 1924, s. 101

Józef Czarniecki (S.A.)

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

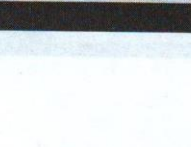

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

W Olsztynie zbioru do prywatnego Muzeum PTK, gromadzonego od 1911 roku, a zbiorczyca uruchomiona oficjalnie dopiero po 3 wojnie światowej w 1928 roku. Wtedy też na stałe wstąpiła budowa, natomiast dzięki staraniom i staraniom lokalnych władz, udało się zorganizować, a pod koniec wojny 1939-1945 zbioru zostały w prywatnym muzeum Bronisława Czarnieckiego.
 Stanisław Górnik, Muzeum PTK (1908-1924) Warszawa 1925

Jan Józef Bielecki

Fotografia wnętrza Muzeum PTK w Warszawie, 1924 i 1925 (P. A. Matusz)

Muzeum PTK w Olsztynie (P. A. Matusz)

Organizacja Katarzyna Liana,
 pracownik Muzeum Regionalnego PTK w Gorlickich

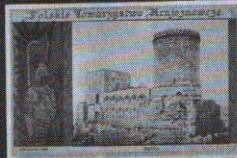

Pierwsza pocztówka wydana przez Centralny Pocztywotwórczy Towarzystwa Krajoznawczego w 1871 roku. (Fot. Marek Wronowski)

POCZTÓWKI

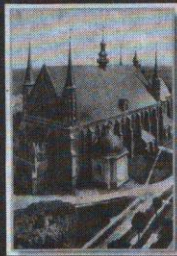
Pocztówka wydana w 1908 roku przez Centralny PTK z serii "Pocztowy Bohemowiec" - Tajemniczanka (Fot. Marek Wronowski)

Pocztówka wydana w 1908 roku przez Centralny PTK z serii "Zamek Piłsudki" - Budynek (Fot. Marek Wronowski)

Pocztówka wydana w 1910 roku przez Oddział Łódzki PTK - Zamek Łódzki (Fot. Marek Wronowski)

Pocztówka wydana w 1908 roku przez Centralny PTK - Zamek Opatowski (Fot. Marek Wronowski)

Pisanie listów i doręczanie ich za pomocą dyktosłuchów, a nawet słuchanych posłańców, po latach zajął za pośrednictwem poczty, od wielu stuleci było sposobem porozumiewania się między ludźmi. Na pierwszy ogień szły zabierane przesyłki. Wskazywaniem było od 1865 roku przesłanie druków obywatelskich, wydrukowanych obrazami emblemów białych, wkomponowanych w tony, widoków z natury. Pierwszą obywatelską kartkę, czyli do korespondencji bez zamknięcia jej w kopercie, do zapłata po cennej przesyłce, wprowadził do obiegu w 1869 roku na obszarze Cesarstwa Austro-Węgierskiego z inicjatywą Emmanuela Hermanna. Nowej „pocztówki” wymyślił na bankiera Henryk Szewielewicz w 1900 roku przy okazji I Krajowej Wystawy Pocztywotwórczej w Warszawie. Jednym z pierwszych wykonawców programowych w strukturze PTK była Komisja Wzrostowa, której pierwszym przewodniczącym był Witold Włodarczyk, a zastępcą Kazimierz Kulewski, sekretarzem Karol Hoffmann. Wskazywaniem obywatelskiej komisji do nadzoru nadzanych po dzień dzisiejszy należał Zygmunt Gloger – pierwszy prezes PTK oraz Maksymilian Wiernecki, malarz, ilustrator, fotograf, twórca wielu graficznych wzorów kopert i listów do dnia dzisiejszego z ideologią krajoznawstwa i działalności Towarzystwa Ojczyzn. Kolejnym wykonawcą pierwszego „katalogu” tematycznych pocztówek słony Włodarczyk, poczynając od 1907 roku wypracował się podobizny i seriami pocztówek. W latach 1907-1908 ukazały się dwie pierwsze serie pocztówek PTK: Zamek Piłsudki I i Zamek Piłsudki II, tematycznie odtworzone w 1911 roku przez Bohemiankę. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze wprowadziło do społecznego obiegu „listowatych republik” karty korespondencyjne, czyli pocztówki z cennymi obrazkami widokowymi, a także krajoznawcze. Pocztówka w wielu przypadkach – zwłaszcza adresowane listownie – stała się obrazem, pamiętką historyczną, krajoznawczą, krajoznawczą.

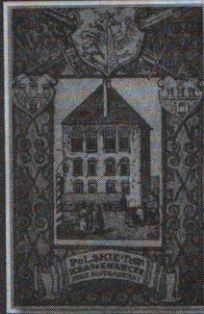
Adam Czaprowski,
Archiwum Biblioteki Towarzystwa Krajoznawczego,
Warszawa 2003

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze w latach 1907-1950 wydało 243 tytuły i serie pocztówek krajoznawczych, w łącznym nakładzie 835 tysięcy egzemplarzy. Tęcza nadebrała się na listy z nabiorobitowymi kartkami w 100-letniej historii Towarzystwa.

Adam Czaprowski,
Archiwum Biblioteki Towarzystwa Krajoznawczego,
Warszawa 2003

Pocztówka wydana w 1910 roku przez PTK z okazji świąt rocznicy śmierci Fryderyka Chopina (Fot. Marek Wronowski)

Pocztówka wydana w 1908 roku przez Oddział Poznański PTK.

Pocztówka wydana przez Oddział Łódzki PTK na Wystawę z ilustracją motylami (Fot. Marek Wronowski)

Pocztówka wydana w 1905 roku przez Oddział PTK - Włocławek z serii „Pocztowy”